

Lidé se tráví léky, saponáty i houbami

Foto: Petr Kozlík, MAFRA

Lidé snědí podle toxikoložky na doporučení léčitelů třeba muchomůrky červené.

Kristína Paulenková
redaktorka MF DNES

PRAHA V okolí metropole už začínají růst houby a někteří nadšenci patrně v zápalu sběru občas domů přinesou a následně snědí i ty, které tak dobře neznají. Když jim začne být špatně, mohou volat 24 hodin denně do Toxikologického informačního centra. Zařízení je jediné v Česku a funguje při pražské Všeobecné fakultní nemocnici. Tamní odborníci tam loni řešili takřka 20 tisíc dotazů.

Nejčastěji se však otázky týkaly otravy léky. Někdy i docela běžnými. „Zrovna si vzpomínám na nedávný případ, kdy jsem se o pacienta, malého chlapečka, bála. Ključina byl velmi vytrvalý a snědl údajně až padesát tablet železa, což bylo podle množství na jeho váhu až potenciálně fatální záležitost,“ popisuje v rozhovoru Eliška Procházková.

Češi jsou velcí houbaři, řešíte hodně otravy houbami?

V sezoně ano. Otrava houbami bývá poměrně složitá záležitost na rozpoznání a stanovení správného postupu. Je důležité, aby se zachoval vzorek hub, připraveného jídla, případně zvratků nebo stolice. Jednou z prvních otázek v případě rozvinutí potíží po požití hub je, zda byla houba „lupenitá“ nebo „hřibovitá“. Lupenité houby skýtají větší nebezpečí. Mezi nimi může být i smrtelně jedovatá muchomůrka zelená. U hřibovitých hub se tolik nebojíme, protože v takovém případě mají lidé spíše jen zažívací potíže. Podává se opakovaně aktivní uhlí, tekutiny, doporučuje se dieta a člověk se z otravy otaví bez následků. Ale některé jedovaté lupenité houby mohou působit toxicky na

játra, ledviny, a tak vždy zpozorníme. V takovém případě je třeba pacienta poslat k lékaři a zajistit mykologické vyšetření.

Volají vám pacienti hned potom, co něco snědli, a vrtá jim to v hlavě, nebo až když je jim špatně?

Většinou lidé volají, až když je jim špatně. Ale je to individuální. Obzvláště maminky se bojí, když je dítě okamžik bez dozoru a sní nějakou houbu v lese. V případě požití nejen hub, ale také rostlin, bobulek, listů a podobně, je možné vyfotit daný materiál telefonem a my předáme kontakt na mykologa nebo botanika, který jej určí. Po identifikaci se už lépe rozhodujeme o následném postupu, jestli je potřeba se obávat a něco podniknout, nebo ne.

Já jsem třeba nedávno slyšela příběh od jedné starší dámy, která si houby, jež jí vyrostly na zahradě, připravila a snědla, aniž tušila, co to je za druh. Jen věděla, že to není muchomůrka. Takže někteří lidé asi vyzkoušejí všechno možné.

Ano, dostanou třeba houby od sousedů, a sami si nejsou jistí, co vlastně jedí. Častým problémem je konzumace nadměrného množství hub, které, i když jsou jedlé, mohou vyvolat potíže. Nasbíráte-li plný košík hub, představte si, kolik je z něj ve výsledku smaženice. Trávení není na takové množství připravené, nehledě na možné vyvolání žlučkových potíží způsobené přípravou hub na tuku a těžkou stravitelností. Někdy problémy vyplývají z toho, že jsou houby špatně skladované nebo nedostatečně dlouho vařené. Takže platí všeho s mírou a sbírat jen to, co bezpečně známe.

Toxikoložka **Eliška Procházková**

- Je jí 28 let.
- Vystudovala Farmaceutickou fakultu Veterinární a farmaceutické univerzity Brno.
- Pracovala dva roky v nemocniční lékárně, poté nastoupila na částečný úvazek do Toxikologického informačního střediska.
- Zúčastnila se několika kongresů s toxikologickou nebo lékařskou tematikou u nás i v zahraničí v roli přednášející.

Co různé bobule a byliny?

Většinou to není tak tragické, jak to vypadá. Když si zpravidla maminka malého dítěte přečte na internetu, že je bobulka, kterou dítě ochutnalo, jedovatá, vyděsí se. Vše však záleží na množství snědeného rostlinného materiálu. U nás je prudce jedovatých rostlin, které i v malém množství způsobí otravu, poskrovnu. Navíc obvykle jedovaté rostliny nechutnají dobře a děti je ve velkém množství nesnědí. Většinou spíš ochutnají jednu nebo dvě bobulky, kousek lístečku nebo květu. V takovém případě můžeme rodiče zpravidla uklidnit. Nelze to však zobecňovat a existují výjimky, proto je vhodné se o správném postupu s námi poradit.

Jaké byliny nebo bobule jsou u nás nejedovatější? Například teď byla sezona medvědího česneku a pár lidí se otrávil ocunem, protože si to spletli.

Ano, riziko záměny medvědího česneku za ocun jesenní, konvalinku vonnou nebo kýchavici bílou existuje. V případě záměny za ocun jesenní může dojít až ke smrtelné otravě. Lidé z medvědího česneku připravují často hlavní jídlo, třeba pesto nebo salát, a snědí poměrně velké množství rostlinného materiálu. V takovém případě se při záměně otrava může projevit velice výrazně.

Lidé se často obracejí k alternativní medicíně a sbírají nejruž-

nější bylinky. Volají vám, že se experiment nevyvedl?

Docela ano a v tomto bych apelovala na racionální uvažování, protože metody alternativního léčitelství nebo snahy o zdravý životní styl mohou být i na škodu. Vzpomínám si třeba na případ, kdy dle slov záchranáře „šaman“ pánovi poradil, aby si osmažil pět kloboučků muchomůrky červené a snědl je. Tím měl vyřešit psychické potíže, což se v tomto případě rozhodně nekonal. Naopak se pán dostal do stavu, kdy si sám zřejmě z důvodu desítek halucinací rozbil hlavu o zeď. Muchomůrka červená způsobuje totiž psychotické stavy a prožitek může být příjemný nebo velice negativní. To se mimochodem může stát i při užití marihuany jako léčebného prostředku. Setkáváme se s tím, že si lidé připravují různé výluhy a tinktury a aplikují je pro léčbu svých zdravotních obtíží. Někdy jim to způsobí zdravotní potíže, leknu se negativních prožitků a sami vyhledají pomoc v nemocnici. Z pohledu toxikologa se nevyplácí s marihuanou experimentovat.

Nejčastěji však řešíte otravy léčivy, že?

Podle našich statistik nejčastěji konzultujeme intoxikaci léčivy, tyto otázky často přicházejí od lékařů. Když nám volají lékaři, jedná se často právě o konzultace lékových intoxikací, často z důvodu sebevražedného úmyslu.

Druhým nejčastějším dotazem je dotaz ohledně požití saponátů, předpokládám u dětí. Které jsou z těch, co máme doma, nebezpečné?

Saponáty nenesou většinou výrazné riziko. Nemají systémovou toxicitu, spíš lokálně dráždí zažívací trakt a tvorbou pěny mohou vyvolat zvracení. Největším rizikem po požití saponátů je vdechnutí pěny a následný rozvoj zánětu plic. Játra a ledviny neovlivní. Spíš se vyskytne zvracení, průjem, bolest břicha nebo jiné zažívací potíže. To platí pro saponáty. Do některých přípravků je přidána kyselina nebo

louh, které mohou korozivně poškodit sliznici, poleptat ji a způsobit léze. Nebezpečné mohou být třeba přípravky na čištění grilů či kamen, bělicí přípravky, přípravky proti plísním, některé odstraňovače vodního kamene. Nejnebezpečnější jsou čističe odpadů, které zpravidla obsahují koncentrované louh. Takovým nehodám je nutné předcházet, možnosti řešení jsou totiž omezené.

Co se s tím dělá?

Zásadní je nevyvolávat zvracení, protože korozivní látka by znovu narušila již poleptanou sliznici do větší hloubky. Není vhodné podávat příliš mnoho tekutin, protože vyvolávají zvracení. Stačí podat zhruba jedno deci dětem nebo dvě deci dospělým. Nepodávat jídlo, aby bylo případně možné snáze provést endoskopické vyšetření. Stejně tak nedávat neutralizační prostředky, experimenty s „neutralizací“ kyseliny zásadou a naopak se nevyplácí. Aktivní uhlí je v tomto případě také nevhodné.

Před pár lety proběhla kauza, kdy někteří alternativní léčitelé doporučovali na všechny neduhy pít třeba savo. Můžou si tím lidé ublížit?

To se stále děje a rozhodně si tím mohou ublížit. Nejedná se přímo o savo, ale o vytvoření roztoku smícháním chloritanu sodného a kyseliny citronové, který má podobný účinek a má skutečně potenciál korozivně poškodit sliznice. Podle diskuzí na internetu jej lidé zpravidla ředí a následně tím provádějí klystýry, pijí to, dokonce si to kapou do očí, uší nebo na pokožku. Fantazie nezná mezí. Údajně má tento přípravek řešit všechny zdravotní problémy. Záleží, jak moc koncentrovaný přípravek člověk užije, ale pokud opakovaně užíváte takový roztok ve vyšších koncentracích, dochází k poleptání sliznic nebo pokožky. To, co uživatelé označují za výsledek čistícího procesu, tedy že se stolice odchází parazitů nebo usazené toxické zplodiny, je ve skutečnosti naleptaná sliznice.